

Полазећи од Платформе за отворену науку Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, као и Акционог плана за спровођење Стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2016. до 2020. године – Истраживања и иновације, на основу члана 46. Статута Универзитета у Нишу („Гласник Универзитета у Нишу“ број 8/2017, 6/2018, 7/2018 и 2/2019) Сенат Универзитета у Нишу, на седници одржаној 03.06.2019. године, донео је

ПЛАТФОРМУ ЗА ОТВОРЕНУ НАУКУ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ

Опште одредбе

Овом Платформом за отворену науку Универзитета у Нишу (у даљем тексту: Платформа) уређују се на општи начин обавезе, одговорности, мере и поступци који имају за циљ спровођење Платформе за отворену науку Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (у даљем тексту: Министарство).

Платформа се односи на припаднике универзитетске заједнице (наставно и научноистраживачко особље) који остварују своје научноистраживачке активности са афилијацијом Универзитета у Нишу (у даљем тексту: Универзитет).

Основни циљеви Платформе за отворену науку су (i) отворени приступ научној литератури, (ii) доступност података прикупљених у научним истраживањима, (iii) транспарентност научне комуникације и методологије и (iv) развој дигиталне инфраструктуре која омогућава остваривање отвореног приступа. Реализација ових циљева треба да допринесе већој видљивости научних резултата, већој повезаности науке и привреде, односно науке и друштва у целини, као и развоју нових истраживања. Поменути циљеви отворене науке могу се реализовати само уз пуну заштиту етичких норми, ауторских права и права интелектуалне својине.

Платформом се афирмише концепт отворене науке који подразумева слободан приступ рецензираним научним публикацијама, примарним подацима насталим током истраживања и другим резултатима истраживања. Тиме се значајно убрзава размена научних информација, верификација научних резултата и позитивно утиче на научни, технолошки и економски развој друштвене заједнице у целини.

Дигитални репозиторијум

Дигитални репозиторијум (у даљем тексту: Репозиторијум) као институционални репозиторијум Универзитета биће успостављен на интернет страници Универзитета и биће доступан на URL адреси <http://open.ni.ac.rs>. Репозиторијум је намењен депоновању електронских верзија свих научних публикација и других научних материјала који су настали као резултат научних истраживања на Универзитету, а нарочито оних који су настали као резултат пројеката и програма финансираних у целини или делимично из буџета Републике Србије, односно Министарства.

Отворени приступ научним публикацијама

Отворени приступ научним публикацијама подразумева право сваког лица да без финансијских издатака користи и наводи дигитални садржај публикација, уз обавезу коректног навођења извора информација и коришћење преузетог садржаја искључиво у складу са припадајућом лиценцом.

Под научним публикацијама сматрају се чланци објављени у научним часописима и тематским зборницима радова, монографије, поглавља у монографијама, саопштења на научним конференцијама објављена у целини или изводу, докторске дисертације итд.

У Репозиторијум се обавезно депонује електронска копија коначне, објављене верзије (када издавач то допушта, енг. *publishers version/PDF*) или рецензиране верзије (прихваћене за објављивање, енг. *post-print*) научне публикације. Библиографски метаподаци научних публикација се депонују у Репозиторијум непосредно после публиковања.

Све депоноване научне публикације биће доступне у режиму отвореног приступа у складу са принципима тзв. *Зеленог отвореног приступа* (енг. *green open access*). Уколико издавач то допушта и уколико се не крше ауторска права и не постоје друга законска ограничења, депонована верзија ће у пуном тексту бити доступна у отвореном приступу.

Ако постоје правна ограничења због којих није могућ отворени приступ објављеној верзији научне публикације, у Репозиторијум се обавезно депонује рецензирана верзија (прихваћена за објављивање) научне публикације, која ће бити јавно доступна након истека тзв. *ембарго* периода прописаног од стране издавача. Уколико је омогућен непосредан отворени приступ коначној верзији објављене научне публикације депоноване у Репозиторијум, није неопходно депоновати и рецензирани рукопис.

Подаци о томе која се верзија објављеног рада може депоновати у Репозиторијум, као и подаци о дужини трајања *ембарго* периода могу се наћи на сајтовима издавача, односно на порталу SHERPA/RoMEO (<http://sherpa.ac.uk/romeo/index.php>).

Обавеза депоновања у Репозиторијум односи се и на научне публикације које су објављене у часописима, монографијама и зборницима који су већ доступни у отвореном приступу, тзв. *Златни отворени приступ* (енг. *gold open access*).

Сви јавно доступни резултати депоновани у Репозиторијум морају бити заштићени машински читљивим лиценцама Креативне заједнице (*Creative Commons* – CC, <https://creativecommons.org/share-your-work/>) које се данас примењују као стандард у дигиталним репозиторијумима и у издаваштву у отвореном приступу.

У случају да не постоје правна ограничења, интегрални текст депоноване публикације мора бити доступан у отвореном приступу одмах, а најкасније 12 месеци од дана објављивања у области природних, математичких, медицинских и технолошких наука, односно у року од 18 месеци у области друштвено-хуманистичких наука. Обавеза депоновања у отвореном приступу односи се на све научне публикације које су истраживачи објавили почев од 1. јануара 2018. године.

Отворени приступ примарним подацима

Отворени приступ примарним подацима прикупљеним током истраживања подразумева право сваког лица да без финансијских издатака преузима и дистрибуира податке, као и да их користи, модификује и надограђује без обавезе да за то тражи дозволу њихових аутора или власника, уз обавезу коректног навођења извора информација и коришћење преузетог садржаја искључиво у складу са припадајућом лиценцом. Отворени приступ примарним подацима се не односи на податке које научноистраживачка организација означи поверљивим, као и на оне податке који се сматрају пословном тајном или се користе у поступцима заштите права интелектуалне својине.

Циљ депоновања примарних података је да се обезбеди њихово трајно чување и омогући доступност података прикупљених током истраживања у оквиру интероперабилне дигиталне платформе ради накнадне провере или поновног коришћења у другим истраживањима или у неке друге сврхе.

У зависности од законских ограничења и етичких стандарда који се примењују у одређеним дисциплинама, након архивирања примарни подаци могу бити (i) затворени, (ii) доступни искључиво припадницима уско дефинисане групе истраживача у датој области, или (iii) јавно доступни.

Истраживачима се препоручује да омогуће отворени приступ примарним подацима непосредно након објављивања резултата добијених на основу тих података, када за то не постоје законска и/или етичка ограничења. У Репозиторијум се могу депоновати и други резултати научних истраживања, као што су аудио-визуелни материјали, постери, презентације, извештаји, и др.

Примарни подаци доступни у отвореном приступу морају бити заштићени стандардизованом машински читљивом лиценцом и морају бити повезани са објављеним публикацијама чији су резултати добијени на основу тих података.

Завршне одредбе

Правилником о спровођењу Платформе уредиће се обавезе, одговорности, мере и поступци који произилазе из Платформе, а у складу са Платформом за отворену науку Министарства. Посебна пажња биће посвећена поступцима праћења и контроле спровођења Платформе.

Универзитет ће основати Одбор за отворену науку као стручно тело које треба да се стара о афирмацији начела отворене науке и координацији активности на постепеном увођењу њених принципа у праксу.

СНУ број 8/16-01-004/19-010
У Нишу, 03.06.2019. године

ПРЕДСЕДНИК СЕНАТА
УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ

Проф. др Драган Антић

